

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Mgr. Jany Brothánkové a soudců JUDr. Petra Průchy a JUDr. Tomáše Langáška v právní věci žalobkyně: **Z. P.**, zastoupena JUDr. Richardem Třeštíkem, advokátem, se sídlem Masarykova 43, Ústí nad Labem, proti žalovanému: **Finanční úřad pro Ústecký kraj**, se sídlem Velká Hradební 39/61, Ústí nad Labem, týkající se žaloby proti rozhodnutí žalovaného ze dne 4. 6. 2014, č. j. 1451500/14/2503-25200-506462, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 14. 3. 2016, č. j. 15 Af 58/2014 - 40, spojené s návrhem na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti,

t a k t o :

Kasační stížnosti **se nepřiznává** odkladný účinek.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalovaný rozhodnutím ze dne 4. 6. 2014, č. j. 1451500/14/2503-25200-506462 (dále jen „napadené rozhodnutí“), zamítl návrh žalobkyně na zastavení daňové exekuce srážkami z jiných příjmů manželky dlužníka J. P. dle § 252 odst. 2 a § 183 odst. 1 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění účinném od 1. 1. 2014 (dále jen „daňový řád“) a § 262a odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád ve znění účinném od 1. 1. 2014 (dále jen „o. s. ř.“), nařízené exekučním příkazem ze dne 9. 4. 2014, č. j. 977556/14/2503-25200-506867.

[2] Žalobkyně napadla uvedené rozhodnutí žalovaného u Krajského soudu v Ústí nad Labem (dále jen „krajský soud“). Rozsudkem ze dne 14. 3. 2016, č. j. 15 Af 58/2014 - 40 (dále též „napadený rozsudek“), krajský soud žalobě vyhověl, rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[3] Krajský soud zjistil, že exekučním příkazem ze dne 9. 4. 2014 bylo správcem daně přistoupeno k exekuci srážkami ze mzdy nebo jiných příjmů dle § 299 s. ř. s. žalobkyně jako manželky dlužníka. Exekuce byla nařízena k vymožení daňových nedoplatků ve výši 12.719.403,55 Kč, úroku z prodlení ke dni 7. 4. 2014 ve výši 7.319.106,51 Kč, exekučních nákladů ke dni nařízení exekuce ve výši 401.170 Kč a úroku z prodlení ve výši repo sazby stanovené ČNB, platné pro první den příslušného kalendářního pololetí, zvýšené o 14 procentních bodů, z částky 10.134.724,55 Kč od 8. 4. 2014 do zaplacení. Soud vycházel z nesporné skutečnosti, že v době vzniku daňových nedoplatků, trvalo manželství žalobkyně a dlužníka a byl účinný

zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „občanský zákoník“), podle jehož § 143 odst. 1 písm. b) společné jmění manželů tvořily rovněž závazky, které některému z manželů nebo oběma manželům společně vznikly za trvání manželství. Na základě § 3028 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, (dále jen „nový občanský zákoník“), vyvodil, že pro právní poměry týkající se práv osobních, rodinných a věcných zvolil tento zákon metodu tzv. nepravé retroaktivity. Otázka, zda konkrétní věc je či není součástí společného jmění manželů, se tedy zásadně řeší podle úpravy účinné v době, kdy byla věc nabývána (dluh vznikl).

[4] Pravomocným rozsudkem Okresního soudu v Děčíně ze dne 10. 6. 2011, č. j. 20 C 181/2010 - 11, však bylo podle § 148 občanského zákoníku zúženo společné jmění žalobkyně a jejího manžela až na věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti. Krajský soud proto uzavřel, že dluhy manžela žalobkyně vzniklé za manželství účastníků, před datem právní moci tohoto rozsudku, tvoří součást společného jmění žalobkyně a povinného a správce daně postupoval v souladu se zákonem, pakliže při nařízení daňové exekuce aplikoval § 262a odst. 2 o. s. ř., neboť takový způsob daňové exekuce zákon v rozhodné době umožňoval. Naopak dluhy manžela žalobkyně, které vznikly za období následující po právní moci rozsudku, tj. po 27. 7. 2011, do společného jmění žalobkyně a jejího manžela nepatří, a nelze zde aplikovat § 262a odst. 2 o. s. ř. ve znění účinném od 1. 1. 2014 do 30. 6. 2015, neboť z něj nevyplývá možnost „fikce rozšíření společného jmění“. Byť žalobkyně k návrhu na zastavení exekuce nepředložila předmětný rozsudek, kterým bylo zúženo společné jmění manželů, krajský soud dospěl k závěru, že došlo k nezákonnému nařízení exekuce pro část pohledávek, které již nemohly být součástí společného jmění manželů. Byl proto dán důvod pro částečné zastavení exekuce podle § 181 odst. 2 písm. a) daňového řádu.

[5] Soud závěrem zdůraznil, že žalovaný bude muset při dalším rozhodování zohlednit změnu o. s. ř. provedenou zákonem č. 139/2015 Sb., v důsledku níž nelze od 1. 7. 2015 již srážky ze mzdy manžela povinného naříditi ani k vymožení dluhu patřícího do společného jmění manželů. Od tohoto data nelze ani pokračovat v již probíhajících srážkách v případech soudních výkonů, ani daňových exekucí, zahájených mezi 1. 1. 2013 a 1. 7. 2015, neboť o. s. ř. je procesním předpisem, u něhož platí, že pokud zákon nestanoví jinak, musí soud (a tedy i správní orgán) ve vykonávacím řízení postupovat a rozhodnout podle procesních norem ve znění účinném v době svého rozhodování. Výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy nebo jiného příjmu manžela povinného je nutno „ode dne 1. 7. 2015 zcela zastavit jako nepřípustný dle § 181 odst. 2 písm. j) daňového řádu“.

II. Návrh na odkladný účinek

[6] Nejvyšší správní soud obdržel ve výše nadepsané věci dne 31. 3. 2016 kasační stížnost žalovaného, datovanou dnem 29. 3. 2016 (a téhož dne i předanou k doručení), kterou se domáhá zrušení označeného rozsudku krajského soudu. Současně podal návrh na přiznání odkladného účinku dle § 107 odst. 1 ve spojení s § 73 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“).

[7] Návrh na přiznání odkladného účinku odůvodňuje žalovaný tím, že je vázán právním názorem krajského soudu, v důsledku něhož je povinen zastavit exekuci zcela. Je srozuměn se zastavením exekuce v části týkající se daňových dluhů vzniklých za období po 27. 7. 2011, kdy nabyl právní moci rozsudek, jímž bylo zúženo společné jmění manželů. Nesouhlasí však, že by mělo dojít k úplnému zastavení exekuce a vrácení peněžních prostředků, které byly

pokračování

žalobkyni sraženy Českou správou sociálního zabezpečení a vyplaceny žalovanému v období ode dne 1. 7. 2015 do zastavení exekuce. I když by se pro případ úspěšné kasační stížnosti stalo rozhodnutí o úplném zastavení exekuce v souladu s § 124a daňového řádu neúčinným, peněžní prostředky, které by byly žalobkyni vráceny, již znovu sraženy nebudou a žalobkyně tyto prostředky žalovanému dobrovolně nevrátí. Nařízení nové exekuce k vymožení těchto peněžních prostředků již nebude možné. Dle žalovaného není ani jednoznačné, zda bude pro Českou správu sociálního zabezpečení jako poddlužníka řešitelná situace, kdy nejprve dojde k zastavení exekuce a následně, po pozbytí účinnosti rozhodnutí o úplném zastavení exekuce, k částečnému zastavení stejné exekuce.

[8] Žalovaný se domnívá, že uvedené následky by pro něj znamenaly nepoměrně větší újmu, než jaká přiznáním odkladného účinku může vzniknout žalobkyni pokračováním exekuce. Přiznání odkladného účinku kasační stížnosti nebude v rozporu s důležitým veřejným zájmem, kterým je výběr daní.

[9] Žalobkyně však s přiznáním odkladného účinku kasační stížnosti nesouhlasí. Předně namítá, že nelze přiznat odkladný účinek kasační stížnosti, která neobsahuje podstatné náležitosti stanovené zákonem. Žalovanému nic nebránilo, aby stručně sdělil, z jakého důvodu kasační stížnost podává, a nemusel čekat, až bude soudem k doplnění vyzván.

[10] Dále žalobkyně uvádí, že přiznání odkladného účinku kasační stížnosti by znamenalo další trvání exekuce postihující její důchod, přestože bylo soudem pravomocně rozhodnuto o jejím zastavení. Je v rozporu s „obecním“ zájmem, aby proběhla exekuce na základě rozhodnutí, které bylo pravomocně zrušeno. Žalovaný jako orgán veřejné moci nerespektuje právní moc napadeného rozsudku a pokračuje v provádění exekuce postihující invalidní důchod žalobkyně (i za měsíc duben 2016). Žalobkyně navrhuje, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost i návrh na přiznání odkladného účinku odmítl.

[11] Podáním ze dne 22. 4. 2016, doručeným Nejvyššímu správnímu soudu dne 27. 4. 2016, žalovaný v zákonné lhůtě (v souladu s výzvou obsaženou v usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 4. 2016, č. j. 6 Afs 68/2016 - 11) doplnil kasační stížnost o konkrétní důvody, na základě nichž rozsudek krajského soudu napadá.

III. Posouzení návrhu Nejvyšším správním soudem

[12] S ohledem na námitky žalobkyně Nejvyšší správní soud konstatuje, že již v usnesení ze dne 20. 6. 2012, č. j. 6 Ads 73/2012 – 17, judikoval, že „v případě, že stěžovatel podá blanketní kasační stížnost, počne lhůta pro rozhodnutí o návrhu na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti (§ 73 odst. 4 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s.) běžet zpravidla až v okamžiku, kdy stěžovatel doplní důvody, pro něž rozsudek krajského soudu napadá (§ 106 odst. 3 s. ř. s.)“. V souladu s tímto předpokladem tak Nejvyšší správní soud nejdříve vyzval žalovaného, aby svou kasační stížnost doplnil o důvody, pro něž napadá rozsudek krajského soudu, a teprve poté přistoupil k rozhodování a návrhu na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti. Kasační stížnost má i další požadované náležitosti, neboť byla podána včas (napadený rozsudek byl žalovanému doručen dne 16. 3. 2016 a kasační stížnost byla předána k poštovní přepravě dne 29. 3. 2016) a osobou oprávněnou. V projednání předmětného návrhu proto Nejvyššímu správnímu soudu nic nebrání.

[13] Podle § 73 odst. 2 s. ř. s. soud přizná žalobě odkladný účinek, *jestliže by výkon nebo jiné právní následky rozhodnutí znamenaly pro žalobce nepoměrně větší újmu, než jaká příznáním odkladného účinku může vzniknout jiným osobám, a jestliže to nebude v rozporu s důležitým veřejným zájmem*. Ve smyslu § 107 s. ř. s. uvedené podmínky platí přiměřeně i pro odkladný účinek kasační stížnosti.

[14] Při posuzování návrhu na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti je proto třeba, aby se soud primárně zaměřil na zkoumání, zda stěžovatel uvádí skutečnosti, které by dokládaly možnost vzniku nepoměrně větší újmy stěžovatele oproti jiným osobám. Tyto skutečnosti jsou vždy individuální, závislé pouze na osobě a situaci stěžovatele. Povinnost tvrdit a prokázat vznik újmy má proto stěžovatel, který musí konkretizovat, jakou újmu by pro něj znamenal výkon nebo jiné právní následky rozhodnutí, z jakých konkrétních okolností to vyvozuje a uvést její intenzitu. Vylíčení podstatných skutečností o nepoměrně větší újmě musí svědčit tomu, že negativní následek, jehož se stěžovatel v souvislosti s napadeným rozsudkem krajského soudu obává, by pro něj byl zásadním zásahem.

[15] Jak již dříve Nejvyšší správní soud judikoval, poskytují soudy ve správním soudnictví primárně ochranu subjektivním veřejným právům a rovněž institut odkladného účinku je tak koncipován především jako dočasná procesní ochrana žalobce – účastníka správního řízení – před okamžitým výkonem pro něj nepříznivého správního rozhodnutí, jsou-li pro to splněny zákonem předepsané podmínky. Situace, kdy bude možno dovozovat vznik újmy na straně žalovaného správního orgánu v důsledku rozhodnutí krajského soudu, tak budou nepochybně představitelné v poněkud omezenější míře, než jak tomu bude na straně žalobce. S ohledem na zásadu rovnosti účastníků řízení před soudem nicméně nelze žalovanému správnímu orgánu upírat právo obrátit se v případě nesouhlasu s výsledky soudního přezkumu provedeného krajským soudem na Nejvyšší správní soud s kasační stížností.

[16] Podle usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 4. 2007, č. j. 2 Ans 3/2006 - 49, publ. pod č. 1255/2007 Sb. NSS, pak zásadně platí, že „*zruší-li krajský soud rozhodnutí správního orgánu, je povinností správního orgánu pokračovat v řízení a řídit se přitom závazným právním názorem vyjádřeným v pravomocném soudním rozhodnutí, bez ohledu na to, zda je ve věci podána kasační stížnost*“. Uvedené neznamena, že odkladný účinek kasační stížnosti nemůže být žalovanému přiznán za žádných okolností. Půjde však o případy výjimečné, kdy odložení účinků rozhodnutí krajského soudu bude podmíněno ochranou důležitého veřejného zájmu, jehož ohrožení bude v konkrétním případě představovat právě onu nepoměrně větší újmu, než která příznáním odkladného účinků vznikne jiným osobám a jež nebude v rozporu s jiným veřejným zájmem.

[17] Otázkou přiznání odkladného účinku kasační stížnosti žalovanému správnímu orgánu se zabýval rozšířený senát i v usnesení ze dne 1. 1. 2015, č. j. 10 Ads 99/2014 – 58. V něm sice primárně řešil možnost přiznání odkladného účinku v důsledku hrozby existence dvou odlišných správních rozhodnutí v téže věci, nicméně i v nyní posuzovaném případě lze odkázat na závěry zde vyslovené. Dle rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu újmou žalovaného „*nebude ohrožení jakéhokoliv veřejného zájmu, resp. veřejného zájmu v širším slova smyslu, tj. např. zájmu na obecném výběru daní, na jednotném postupu správních orgánů či na procesně hladkém průběhu řízení. Ohrožení veřejného zájmu nemůže zpravidla představovat ani přiznání a vyplacení určité částky důchodu. Náklady důchodového pojištění jsou součástí nákladů státního rozpočtu; s ohledem na jeho rozsah a obsah je i případné vyplacení neprávem přiznané dávky újmou spíše zanedbatelnou*“. Příkladmo pak rozšířený senát uvádí, že újmu odůvodňující přiznání odkladného účinku může představovat ohrožení důležitého veřejného zájmu, kterým je ochrana vzácné kulturní památky, vrácení řidičského oprávnění duševně choré

pokračování

osobě, vystavení zbrojního průkazu nebezpečnému recidivistovi, či udělení povolení k obchodu s vojenským materiálem zločinnému podniku.

[18] Stěžovatel spatřuje hrozící újmu ve skutečnosti, že v důsledku úplného zastavení exekuce bude muset žalobkyni vrátit peněžní prostředky vymožené v období po 1. 7. 2015 do zastavení exekuce, které již nebude mít ani v případě opačného názoru Nejvyššího správního soudu možnost vymoci zpět a žalobkyně je dobrovolně nevrátí. Jejich konkrétní výši však neuvádí (dle obsahu spisu výše neoprávněně vymožených nedoplatků vzniklých až po právní moci rozsudku Okresního soudu v Děčíně činí 2 864 Kč, pozn. soudu). Není si ani jist tím, jak bude na situaci, která by mohla nastat, schopna zareagovat Česká správa sociálního zabezpečení, která srážky z důchodu žalobkyně provádí.

[19] Nejvyšší správní soud nikterak nezlehčuje újmu, která hrozí v případě, že kasační stížnosti bude vyhověno, ale v mezidobí již bude exekuce zcela zastavena a vymožené prostředky vráceny žalobkyni. Stěžovatel však neuvádí ani konkrétní výši této újmy, podle názoru soudu se nejedná o újmu nepoměrně větší, než jaká přiznáním odkladného účinku může vzniknout žalobkyni.

[20] V případě přiznání odkladného účinku kasační stížnosti totiž nejen, že žalovaný peněžní prostředky, které byly exekucí na příjem žalobkyně po 1. 7. 2015 vymoženy, žalobkyni bezprostředně nevrátí a bude je nadále (dle pravomocného rozsudku nezákonně) zadržovat, nýbrž bude i dále pokračovat v provádění exekuce a (prostřednictvím České správy sociálního zabezpečení) srážet žalobkyni z jejího důchodu i další prostředky, které by jí jinak náležely k výplatě. Újma stěžovatelky se tudíž bude stále „zvětšovat“.

[21] V nyní posuzované věci hrozí veřejnému zájmu na výběru daní pro případ nepřiznání odkladného účinku kasační stížnosti, že příjem státu bude aktuálně snížen o částky vymožené od 1. 7. 2015 do zastavení exekuce a jejího případného obnovení, a tedy že pohledávka státu bude prostřednictvím daňové exekuce uspokojována déle, než kdyby žalovaný předmětné prostředky nevrátil a v provádění srážek z příjmu žalobkyně bez přerušování pokračoval. Naproti tomu žalobkyně, jako nositelka veřejných subjektivních práv bude pro případ přiznání odkladného účinku nadále zkracována tím, že jí nebude vyplácen důchod, na který má právo, v plné výši a neoprávněně zadržované prostředky jí nebudou vráceny. Nelze přitom odhlédnout od skutečnosti, že člověk závislý na vyplácení dávek z důchodového pojištění (či jiných obdobných dávek) zpravidla bude jakýmkoliv snížením tohoto příjmu významně zasažen při uspokojování svých životních potřeb a kvalita jeho života tím bude pochopitelně velmi snížena, neboť mu zbude příjem dostačující k uspokojení skutečně jen těch nejzákladnějších lidských potřeb. Újma žalobkyně proto nemůže být spatřována jen ve faktické pozdější dispozici s předmětnými finančními prostředky.

[22] Uvádí-li stěžovatel, že není zřejmé, jak by se s případným úplným zastavením exekuce a jejím následným obnovením a částečným zastavením vypořádala Česká správa sociálního zabezpečení, pak se jedná o tvrzení pro posouzení předmětného návrhu zcela irelevantní, které nadto není ničím podloženo.

[23] Ze všech shora uvedených důvodů lze tedy uzavřít, že újma hrozící stěžovateli (resp. veřejnému zájmu) není nepoměrně větší, než jaká přiznáním odkladného účinku může vzniknout jiným osobám, zde žalobkyni. Nejvyšší správní soud proto shledal, že podmínky pro přiznání odkladného účinku kasační stížnosti nejsou naplněny, a rozhodl, jak je ve výroku uvedeno.

[24] Závěrem Nejvyšší správní soud připomíná, že usnesení o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti je svou podstatou rozhodnutím předběžné povahy a nelze z něj předjímat budoucí rozhodnutí o věci samé (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 10. 2005, č. j. 8 As 26/2005 - 76, publ. pod č. 1072/2007 Sb. NSS).

Poučení: Proti tomuto usnesení **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 12. května 2016

Mgr. Jana Brothánková
předsedkyně senátu